

Még egyszer a három csapásról

Hógolyó a pokolban

Mint hógolyónak a pokolban (snowball's chance in hell – ahogy az angolok mondják), vagy (magyarosan) mint falónak az epsomi derbin, igen, pontosan ennyi esélye volt a védelemnek a nyeresre (méltányos és igazságos ítélethozatalra) az alább összefoglalt, részben a három csapás alá tartozó sorozatrablási ügyben. Az adott eset annak idején (2012 februárjában) azért kapott akkora sajtónyilvánosságot, mert ekkor hoztak legelőször (elsőfokú) életfogytiglani ítéletet a három csapás törvény alapján, még hozzá egy olyan vádlottal (az ún. játék pisztolyos rablóval) szemben, akit az ügyész nemhogy emberöléssel, hanem még csak testi sértéssel sem vádolt.

Dr. Palotás Csongor ügyvéd, Budapest

Figyelemre méltó párhuzamként említem a (még a három csapás hatálybalépése előtt történt) ún. Kozma-gyilkosság ügyét, ahol meglepő dogmatikai paradigmaváltozással azért nem ítélték életfogytiglani vádlottakat, mert a bíróság álláspontja szerint az egy befejezett emberölést és két emberölési kísérletet magában foglaló vád alapján nem több emberen elkövetett emberölés, hanem csak több rendbeli emberölés miatt lehet – egyéb minősítő körülmény hiányában kizárólag határozott időtartamú – halmazati büntetést kiszabni azon az alapon, hogy noha mindhárom

vádlott akár tettesként, akár bűnsegédként részese volt mindhárom emberölésnek, illetve emberölési kísérletnek, az elkövetői szerepek úgy oszlottak meg, hogy tettesi minőségben a vádlottak egyike sem követte el egynél több emberölést.

De visszakanyarodva a tárgyi ügyhöz: az első elsőfokú ítéletet az adott ítélőtábla ténybeli megalapozatlanság miatt 2012 júniusában hatályon kívül helyezte azzal, hogy 1) a rablásokról készített, szabad szemmel való azonosításra alkalmatlan videó, illetve állóképek csak akkor használhatóak fel ügyfelemmel szemben ter-

helő bizonyítékként a megismételt eljárásban, ha a képpontok gépi összeszámlálásán alapuló informatikai szakvéleményt alátámasztja egzakt/objektív embertani méréseken alapuló fizikai antropológiai szakvélemény is, továbbá 2) bizonyítási kísérlet keretében meg kell vizsgálni azt, hogy a Zalaszentiván és Jánosháza közötti kb. 44 kilométeres távolság személygépkocsival megtehető-e közúton, mivel a zalaszentiváni és a jánosházi takarékszövetkezeti rablás között mindössze 33 perc telt el.

A megismételt eljárásban kirendelt antropológus szakértő kijelentette, hogy a videókról, illetve az állóképekről azok kétdimenziós jellege miatt a szakma szabályai szerint méréseket nem lehet végezni. Mivel pedig a rendelkezésre álló képanyag nem tette lehetővé a méréseket, összevethetőség hiányában az antropológus szakértő ügyfelem embertani méreteit sem vette fel. Mérések, valamint különös ismertetőjegyek (pl. sebhely, forradás, tetoválás, végtaghiány, sántaság stb.) híján a szakértő gyakorlatilag arra szorítkozott, hogy a felvételeket az elkövető mozgása, haja és néhány látható arcvonása szempontjából elemezze, illetve az elkövető alkatát, magasságát, valamint életkorát megbecsülje. A fenti módszertanból és az adatok szűkösségéből fakadóan a szakértő akként összegezte vizsgálatát, hogy „olyan tulajdonságot egyetlen felvételsoron sem talált, amely az összehasonlításban kizáró jelleggel bírna”. Minthogy a bíróság – jelentős mértékben az antropológus szakértő véleményének idevágó része nyomán – az informatikai szakvéleményt mint tudományosan megalapozatlant kizárta a bizonyítékok köréből, és az antropológus szakértő véleménye is csak hasonlóságot állapít meg az elkövető és ügyfelem között, a hatályon kívül helyező végzés tükrében a felvett képanyag nem minősülhet ügyfelemmel szembeni terhelő bizonyítéknak.

A bizonyítási kísérletet a védelem többszöri kérése ellenére úgy folytatták le, hogy az elkövetésnél állítólag használtlalt meggyező típusú és motorizáltságú személygépkocsit egy megkülönböztető jelzéseit (fény- és hangjelzést) folyamatosan alkalmazó rendőrautó vezette fel, és egy másik rendőrségi gépkocsi kísérte hátulról, vagyis a bizonyítási kísérletben egy

háromtagú gépkocsikonvoj vett részt, jól lehet az elkövetőnek csak egy – megkülönböztető jelzést nem használó, és sem előlről, sem hátulról nem biztosított – autója volt. Szerencsére a védelem indítványára a bizonyítási kísérletről folyamatos videofelvétel készült, amelyből kitűnt, hogy a háromtagú konvoj tökéletesen „letisztítja” maga előtt az utat (a hátul haladó idegen járműveket nem engedi előzni, míg a szembejövő, illetve az azonos sávban haladó idegen járműveket a zavartalan előzés végett az útpadkára szorítja), akként hogy a zömmel falusi utakon a haladási sebesség időnként eléri, sőt meghaladja a 140 km/órát. Ám ennek ellenére is harminc perc kellett az út megtételéhez úgy, hogy e menetidőhöz még hozzá kell adni a beszálláshoz, kiszálláshoz, az elkövető átöltöztetéséhez, valamint a takarékszövetkezetbe való bemenetelhez szükséges időt is (a „szintidő” 33 perc volt).

Mikor mindezen anomáliákat észrevételeztem, külön kitérve arra, hogy az első rablást követően létesített rendőrségi ellenőrző pontokon bizonyosan kiszűrtek és leállítottak volna egy 140 km/órával száguldó, és ebből következően gyanús járművet, az ügyész perbeszédében barátságosan figyelmeztetett, hogy védőként annak kéne örülnöm, hogy a bizonyítási kísérlet idejére nem zárták le teljesen a kérdéses útszakaszt, és nem teljesen üres (forgalommentesített) úton folytatták le a bizonyítási kísérletet...

Fontos még, hogy két tanúval elvégzett felismerésre bemutatást úgy az ügyész, mint a bíróság szabálytalannak találta (a tanúk az első kihallgatásukkor olyan személyleírást adtak az elkövetőről, ami nem illett ügyfelemre, továbbá a felismertetést közvetlenül megelőzően a tanúk látták az előzetes letartóztatásban lévő ügyfelemet, amint kéz- és lábbilincsben kísérik a rendőrök a felismertetésre), valamint – az egyéges és eddig töretlen ítélkezési gyakorlatnak megfelelően – a bíróság kirekesztette a bizonyítékok köréből a kutyás szagazonosítást is.

Mindezek ellenére az elsőfokú bíróság ismét minden egyes vádpontban bűnösnek találta ügyfelemet, továbbá – és ez az igazán megdöbbentő – újfent életfogytiglani fegyházbüntetést szabott ki, jóllehet a hét rablásból az első három még a három csapás törvény hatályba lépése előtt tör-

tént, és az utána elkövetett négy rablásból mindössze egy volt befejezett. Mivel az ítélethirdetésre az új Btk. (2012. évi C. tv.) 2013. 07. 01-i hatálybalépése után került sor, és az új Btk. a három csapás törvény szigorúságát enyhítette annyiban, hogy csak a különböző időpontokban történt, befejezett személy elleni erőszakos bűncselekmények tartoznak a három csapás törvény alkotta speciális halmazatba, to-

vább az új Btk. értelmében a fegyveres rablás büntetési tétele is kedvezőbb lett (5–15 év helyett 5–10 év), nyilvánvaló, hogy a három csapás törvény hatálybalépése utáni két rablási kísérletre, egy rablási előkészületre és az egyetlen eredményes (befejezett) rablásra (valamint a befejezett rablással azonos időpontban elkövetett kétféle személyi szabadság megsértésére) nem az elkövetéskor hatályos régi Btk.-t, hanem az elbíráláskor hatályos új Btk.-t kellett volna alkalmazni, azzal, hogy a három csapás törvény hatálybalépése előtti személy elleni erőszakos bűncselekményeket – a Btk. terhelte nézve hátrányos visszaható hatályú alkalmazásának tilalma miatt – az elkövetéskor hatályos, vagyis a három csapást még nem tartalmazó régi Btk. szerint kellett volna elbírálni.

A jelen ügyben tehát nem a három csapás törvény szerinti speciális halmazati szabályok, hanem az általános halmazati szabályok szerint – az életfogytiglani fegyházbüntetést mellőzve – kellett volna kiszabni a határozott időtartamú szabadságvesztést, amely nem okozhat sem gyakorlati, sem elméleti (dogmatikai) problémát,

hiszen az általános halmazati szabályok (régii Btk. 85. § (1)–(3) bekezdések, illetve új Btk. 81. § (1)–(3) bekezdések) úgy a régi, mint az új Btk.-ban egymással szó szerint megegyeznek.

A három csapás törvény hatálybalépése utáni egyetlen befejezett rablás és a vele gyakorlatilag egyidejű személyi szabadság megsértése pedig egyrészt nem teszi lehetővé a három csapás alkalmazását, mert

azonos időpontban elkövetett bűncselekményeknek minősülnek, ezért a három csapás törvény szerinti halmazati szempontjából egy bűncselekménynek tekintendők, azaz a három csapás alkalmazásához szükséges három személy elleni bűncselekmény az új Btk. 81. § (4) bekezdése alapján nem forog fenn. Másrészt a fegyveres rablás új Btk. szerinti büntetési tételének tízéves felső határa kétszeres szorzatban sem haladja meg a húsz évet, ez pedig az életfogytiglani szabadságvesztés kiszabását kizárja.

A bíróság azonban – egy húszéves legfelsőbb bírósági eseti döntésre (BH. 1994. 3. 117) hivatkozva, és egyben a Btk. terhelte nézve hátrányos visszaható hatályú alkalmazásának tilalmát figyelmen kívül hagyva – az összes személy elleni erőszakos bűncselekményre, így tehát azokra is, amik a három csapás törvény hatályba lépése előtt történtek, a régi Btk.-nak azon szövegét alkalmazta, amely már magában foglalta a három csapás törvény szerinti speciális halmazatot.

A bíróság által felhívott bűneset egy 1989–90. során folytatólagosan elkövetett sikkasztás volt, amely az elkövetéskor hatá-

lyos Btk. szerint – a sikasztással alaki halmazatot képezve – egyúttal a devizagazdálkodás megsértésének büntettének is megvalósította. Mivel az adott bűncselekmény elbírálásakor a vádlott cselekvősege már nem minősült a devizagazdálkodás megsértése büntettének, vagyis a cselekmény (bűncselekményegységként) már csak a sikasztás tényállását merítette ki, továbbá az elkövetési értékhatárok és a büntetéskiszabási szabályok a terhelre kedvezően változtak (az új törvényi rendelkezés a Btk. 87. §-ának módosításával a büntetés enyhítésének kivételességét megszüntette), az adott ügyben a bíróság – az elkövetőre nézve összességében kedvezőbb – elbíráláskori Btk.-t rendel alkalmazni akként, hogy az első fokon kiszabott (végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett) szabadságvesztés időtartamát két évről egy év hat hónapra mérsékelte. Minthogy azonban az elbíráláskori Btk. a kiszabható pénz-méltóbüntetés tekintetében szigorodott az elkövetéskori Btk.-hoz képest, a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben kiszabott 80.000 Ft összegű pénz-méltóbüntetést 200.000 Ft-ra emelte annak kimondásával, hogy egy adott bűncselekményre az elkövetéskori és az elbíráláskori Btk. közül – a két Btk. kombinációját mellőzve – azt az egyet kell alkalmazni, amely a terhelre nézve összességében kedvezőbb.

Mivel a jelen cikk tárgyát képező bűncselekmények egymással anyagi halmazatban állnak, csak azt kell vizsgálni, hogy egy adott bűncselekményre egy adott Btk. legyen alkalmazva, s e követelménynek – valamint a Btk. terhelre nézve hátrányos vizsgálható hatályú alkalmazása tilalmának – nem az elsőfokú ítélet, hanem a védelem fent bemutatott okfejtése felel meg.

Az egyetlen valós büntetéskiszabási problémát azonban az elsőfokú ítélet nem érintette, ez pedig az, hogy amennyiben az első – még a három csapás törvény hatályba lépése előtti – befejezett rablást, majd másfél hónappal később, immár a három csapás törvény hatálybalépése után, egy rablási kísérletet (a védelem álláspontja szerint egyébként csak rablás előkészületét) ugyanannak a takarékszövetkezeti fióknak a sérelmére követik el, e két cselekmény tekintetében, illetve a három csapás törvény szerinti speciális halmazati büntetés alkalmazhatósága vonatkozásában a folytatólagos egység megállapítható-e, vagyis e tekin-

tetben a befejezett bűncselekmény, illetve a kísérleti vagy előkészületi szakban maradt cselekmény ugyanolyan bűncselekménynek minősül-e. Álláspontom szerint a folytatólagosság nem állhat fenn, hiszen ugyanolyan bűncselekményről csak akkor beszélhetünk, ha büntető anyagi jogi, így különösen büntetéskiszabási szempontból az adott cselekmények mindegyike azonos megítélés alá esik, viszont a három csapás törvény kifejezett különbséget tesz a befejezett és a be nem fejezett bűncselekmények között, akként hogy csak a befejezett bűncselekményekre terjeszti ki a hatályát. Ennek megfelelően a be nem fejezett bűncselekmények nem adnak alapot sem a kétszeres szorzóra (a büntetési felső határának kétszeresére emelésére), sem pedig az életfogytiglan kiszabására.

De – amint az a cikk címéből is sejthető – szeményi kétségünk sem lehetett afelől, hogy a másodfokú bíróság a fenti védői érvelést teljes körben elutasítja, hiszen a másodfokú bíróság az ügyfelem előzetes letartóztatását fenntartó határozatában már hónapokkal korábban megelőlegezte a 2014 májusában meghozott, az első fokon kiszabott életfogytiglani fegyházbüntetést helyben hagyo jogerős ítéletét annak kimondásával, hogy „az elsőfokú bíróság által a vádlott terhére megállapított bűncselekmények esetében az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása törvényi előírás”.

A jelen ügyben tehát az a különös és egyben rendkívüli demoralizáló helyzet alakult ki, hogy a fellebbezési védőbeszédem elmondásakor nemcsak sejtettem, hanem a fellebbezési bíróság fenti határozatából kiindulva kifejezetten tudtam, hogy – az elsőfokú ítéletet helyben hagyo –

ügyfelemet jogerősen is életfogytiglani fegyházbüntetést fogják ítélni. E tudatban előadni a védőbeszédet pedig igazán emberpróbáló feladat volt, annak ellenére is hogy a kúriai felülvizsgálat lehetősége még nyitva áll, és talán az sem kizárt, hogy az alapvető jogok biztosának 2014. februári indítványa nyomán a törvényhozó úgy dönt, hogy eltörli a három csapás intézményét, ami – a jogerős ítélet Kúria általi hatályon kívül helyezése esetén – kizárná az életfogytiglan kiszabását.

Ez az ügy ismét rávilágított arra, hogy a rendes és rendkívüli jogorvoslatok hosszú során át a védői munka a folyamatos újrakezdésről szól, mintha mi védők a tudományos-fantasztikus filmekből ismert időhurkokba keveredtünk volna. Ez talán nem is volna baj, ha az – úgy az ügyfelet, mint a védőt megrendítő csapások után – a folyamatos újrázás a siker reményével kecsegtetne. A valóság azonban az, hogy – noha gladiátoroknak hisszük magunkat – a törvényhozás és az igazságszolgáltatás nagy porondján mindannyian csak szélmalomharcosok vagyunk.

De egyet tudni kell: a szélmalomharcosok soha nem adják fel... ■

TÁRSASHÁZI
alapító okiratok
MŰSZAKI DOKUMENTÁCIÓJÁNAK
elkészítése,
FÖLDMÉRÉSI MUNKÁK,
igazságügyi ingatlanszakértői tevékenység:

Tomcsik József
építészmérnök,
igazságügyi ingatlanszakértő
Telefon: 06-30/9-428-394
E-mail: info@tomcsik.hu
és **Kovári Tamás**
igazságügyi földmérő mérnök

